RETSMØDERAPPORT
i de forenede sager C-346/90 P*

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger for Retten

Følgende fremgår af Rettens dom af 26. september 1990 (sag T-122/89, F. mod Kommissionen, Sml. II, s. 517):

»1. Sagsøgeren, F., blev ansat i Kommissionen i 1975 og blev fastansat som tjenestemand i lønklasse A5 med virkning fra 1. april 1980. Efter at det var kommet til et voldsomt sammenstød mellem sagsøgeren og generaldirektøren for personale og administration den 6. oktober 1982, blev der truffet afgørelse om, at sagsøgeren skulle fjernes fra tjenesten uden reduktion eller frakendelse af retten til alderspension. Efter at Domstolen havde annulleret denne afgørelse på grund af utilstrækkelig begrundelse (dom af 29.1.1985, sag 228/83, F. mod Kommissionen, Sml. s. 275), traf Kommissionen den 6. maj 1985 en ny, behørigt begrundet afgørelse om sagsøgerens fjernelse fra tjenesten uden reduktion eller frakendelse af retten til alderspension. Ved dom af 5. februar 1987 frifandt Domstolen Kommissionen i den sag, sagsøgeren havde anlagt til prøvelse af sidstnævnte afgørelse (sag 403/85, F. mod Kommissionen, Sml. s. 645).

2. Efter at den første afgørelse om fjernelse fra tjenesten var annulleret, indgav F. den 22. marts 1985 en ansøgning i henhold til tjenestemandsvedtægtens artikel 78 (herefter benævnt 'vedtægten'), hvorefter '... den tjenestemand, der er ramt af vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, og medfører, at den pågældende er ude af stand til at gøre tjeneste i en stilling i hans tjenestegruppe, [er] berettiget til invalidepension'.

Ansøgningen gav anledning til en brevveksling mellem sagsøgeren og Kommissionen, der kan sammenfattes således:

— Som svar på ansøgningen i henhold til artikel 78 og efter at den anden afgørelse om fjernelse fra tjenesten var truffet den 6. maj 1985, meddelte generaldirektøren for personale og administration ved skrivelse af 11. juni 1985 sagsøgeren, at 'som følge af den (nye) afgørelse om fjernelse fra tjenesten med virkning fra den 31. maj 1985 (havde) det herefter intet formål at foretage yderligere i Deres invaliditetssag'.

— Efter at have modtaget denne skrivelse sendte sagsøgeren den 26. juni 1985 en skrivelse til generaldirektøren, hvori han protesterede mod afgørelsen af 11. juni og anmodede om, at sagen i henhold til artikel 78 blev fremmet. Den 27. juni 1985 sendte han endvidere en protestskrivelse til Kommissionens formand og anførte herved, at han havde indgivet ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 73 og 78, og at den måde, hvorpå Kommissionen den 11. juni 1985 havde ytret sig om hans ansøgning af 22. marts 1985 'både var i strid med fællesskabsbestemmelsernes ånd og bogstav...'.

* Processprog: fransk.

— Ved en skrivelse af 28. januar 1986 til sagsøgte som svar på en skrivelse af 21. januar 1986, der kun nævnte den i henhold til artikel 73 rejste sag, krævede sagsøgeren ikke alene ydelser efter artikel 73, men også efter artikel 78.

3. Den 15. maj 1985 indgav sagsøgeren desuden en ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 73, hvorefter '... tjenestemanden fra tiltrædelsesdagen [sikres] imod risiko for erhvervssygdomme og ulykker.' Kommissionen iværksatte herefter proceduren for sådanne sager som foreskrevet i den ordning, hvori institutionerne efter fælles aftale i henhold til vedtægtens artikel 73, stk. 1, har fastsat sikringsbetingelserne (herefter benævnt 'ordningen'). Det bestemmes navnlig i ordningen, at 'afgørelse om fastsættelse af tjenestemandens invaliditetsgrad træffes, efter at hans læsioner er konsolideret' (artikel 20). I medfør af ordningens artikel 21 gav ansættelsesmyndigheden den 28. juli 1987 sagsøgeren meddelelse om udkastet til afgørelsen om invaliditetsgradens fastsættelse og vedlagde de konklusioner, der var afgivet af den af institutionen udpegede læge, professor De Buck. I udkastet var sagsøgerens invaliditetsgrad fastsat til 60%, hvoraf 30% var erhvervsbetinget. Efter at sagsøgeren havde fået denne meddelelse, anmodede han i medfør af ordningens artikel 21 om, at Lægeudvalget afgav udtalelse. Lægeudvalget — som består af tre læger, én udpeget af ansættelsesmyndigheden, én af tjenestemanden eller af de øvrige ydelsesberettigede og én af disse to læger i fællesskab — skal efter arbejdets slutning anføre sine konklusioner i en erklæring, som tilsendes ansættelsesmyndigheden samt tjenestemanden eller de øvrige ydelsesberettigede.

4. Lægeudvalget konkluderede den 26. maj 1988, at sagsøgerens sygdom var stationær og fastsatte graden af vedvarende, delvis invaliditet til 80% fordelt på følgende måde: 12% måtte tilskrives sagsøgerens tilstand før ansættelsen i Fællesskaberne og 'i øvrigt, dvs. for 68%'s vedkommende har invaliditeten oprindelse i tjenesten i Fællesskaberne, og der foreligger ikke andre medvirkende invaliditetsårsager'. I de nævnte 68% medregnede udvalget en invaliditet på 18% som fremkaldt af hændelsen den 6. oktober 1982, der var anledning til, at sagsøgeren blev fjernet fra tjenesten.

5. I afgørelsen af 15. juli 1988 anførte sagsøgte, at Lægeudvalget ved i den erhvervsbetingede invaliditet at medregne en invaliditet på 18% som fremkaldt af den ovennævnte hændelse den 6. oktober 1982 'var gået ud over udvalgets opgave ved således at bedømme de retsvirkninger, der følger af de medicinske konklusioner, en bedømmelse som alene tilkommer administrationen'. Kommissionen henviser i den nævnte afgørelse til Domstolens dom af 21. januar 1987, Rienzi mod Kommissionen (sag 76/84, Sml. s. 315), til støtte for, at de 18% ikke kan tages i betragtning under ordningen for dækning af risikoen for erhvervssygdomme efter vedtægtens artikel 73; Kommissionen anerkender herefter en invaliditetsgrad på 50% for sagsøgeren under henvisning til nævnte artikel. Den 7. oktober 1988 indgav sagsøgeren i medfør af vedtægtens artikel 90, stk. 2, en klage over den nævnte afgørelse. Før udløbet af søgsmålsfristen i vedtægtens artikel 91, stk. 3, andet led, afviste Kommissionen udtrykkeligt klagen den 20. april 1989.«

På denne baggrund anlagde *F.* den 5. juli 1989 sag for Retten, hvorunder han nedlagde følgende påstande:

a) Sagen antages til realitetsbehandling, og der gives sagsøgeren medhold.

b) Følgelig annulleres Kommissionens afgørelse — som meddelt i R. Hay's skrivelse af 15. juli 1988 — om at nedsætte graden for sagsøgerens vedvarende, erhvervsbetingede invaliditet til 50%.

c) Sagsøgeren tilkendes erstatning med et beløb svarende til 24 måneders løn for en tjenestemand i lønklasse A5, løntrin 6.

d) Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Kommissionen nedlagde følgende påstande:

— Frifindelse i det hele, med hensyn til sagsøgerens anden påstand dog principalt afvisning, subsidiært frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sine egne omkostninger i henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, og artikel 70.

Til støtte for sine påstande for Retten fremsatte sagsøgeren to anbringender vedrørende tilsidesættelse af tjenestemandsvedtægtens artikel 73, henholdsvis artikel 78.

Med hensyn til det første anbringende udtalte Retten i den anfægtede dom:

»...

12. Retten skal indledningsvis bemærke, at Lægeudvalget i sin erklæring til ansættelsesmyndigheden klart har ansat den endelige vedvarende, delvise invaliditet til 80%, hvoraf 12% skal henføres til sagsøgerens helbredstilstand ved sin ansættelse i Fællesskaberne, og invaliditeten 'i øvrigt, dvs. for 68%'s vedkommende, har... oprindelse i tjenesten i Fællesskaberne, og der foreligger ikke andre, medvirkende invaliditetsårsager' (s. 26 i Lægeudvalgets erklæring).

13. Det fremgår desuden af erklæringens begrundelse, at Lægeudvalget klart og ubestrideligt har påvist, at den omtvistede invaliditet på 18% er erhvervsbetinget i henhold til vedtægtens artikel 73 og den gældende ordning. Lægeudvalget har nemlig i erklæringens afsnit 'Drøftelse' begrundet sine resultater på følgende måde: 'Udvalget anser det for klart, at hændelsen den 6. oktober 1982 er en direkte følge af de problemer i tjenesten, som patienten havde haft i flere år. Den voldelige adfærd, som er blevet lagt patienten til last, er netop et udslag af patientens neurose og en konstitutiv del af denne... Udvalget mener derfor, at den delvise, vedvarende uarbejdsdygtighed, jf. herom udvalgets konklusioner, i det hele skyldes de arbejdsbetingelser, som F. har haft under udførelsen af sine opgaver, og som har været den væsentligste årsag til, at hans gamle sygdomstilstand er blevet forværret' (udvalgets erklæring, s. 23 og 24).

14. Lægeudvalget har hermed i fornødent omfang påvist, at den forværring af F.'s invaliditet, som indtrådte efter hændelsen den 6. oktober 1982, faktisk skyldes udøvelsen af hans opgaver som EF-ansat, for så vidt som forværringen i sidste ende skyldes den erhvervssygdom, som sagsøgeren i forvejen led af. Udvalget har nemlig givet 'en rationel beskrivelse af sammenhængen mellem resultaterne af de lægelige undersøgelser som beskrevet i erklæringen og de konklusioner, disse har kunnet give anledning til', således som det påhviler udvalget i henhold til Domstolens praksis (jf. dom af 26.1.1984, sag 189/82, Seiler mod Rådet, Sml. s. 229, præmis 15, og af 10.12.1987, sag 277/84, Jänsch mod Kommissionen, Sml. s. 4923, præmis 15).

15. Retten finder derfor, at Lægeudvalget alene har draget de lægelige konklusioner af sine undersøgelser vedrørende årsagen til sagsøgerens sygdom, og at det herved ikke har taget stilling til juridiske spørgsmål.

16. Det følger i det hele af det anførte, at sagsøgte har fortolket lægeerklæringen fejlagtigt ved alene at lægge vægt på forholdet mellem den omtvistede invaliditet på 18% og tildragelsen den 6. oktober 1982 uden at tage hensyn til, at der i lægeerklæringen er påvist en klar sammenhæng mellem denne tildragelse og sagsøgerens sygdom i forvejen, som ifølge erklæringen beviseligt er en erhvervssygdom. Idet Kommissionen i afgørelsen ikke anerkender sagsøgeren som erhvervsinvalid, for så vidt angår den under sagen omtvistede del af invaliditeten, sætter den sig ud over lægeerklæringens konklusioner og anlægger i deres sted sin egen vurdering af et rent lægeligt spørgsmål, som henhører under Lægeudvalgets enekompetence, og dettes skøn skal derfor anses for definitivt, når det som i nærværende sag er udøvet forskriftsmæssigt (jf. dom af 29.11.1984, sag 265/83, Suss mod Kommissionen, Sml. s. 4029, præmis 9-15, og af 19.1.1988, sag 2/87, Biedermann mod Revisionsretten, Sml. s. 143, præmis 8). I denne forbindelse skal Retten bemærke, at den omstændighed, at sagsøgerens adfærd den 6. oktober 1982 var vedtægtsstridig, ikke ændrer det forhold, at den omtvistede invaliditet på 18% er erhvervsbetinget. Den omstændighed, at sagsøgerens adfærd den 6. oktober 1982 var vedtægtsstridig, bryder ikke forbindelsen mellem denne hændelse og sagsøgerens mentale forstyrrelser i forvejen. Vedtægtsstridigheden berører ikke den årsagssammenhæng, som Lægeudvalget har påvist mellem sagsøgerens bestående erhvervssygdom og den omtvistede forværring på 18% af sagsøgerens invaliditet.

17. Afgørelsen skal følgelig annulleres, for så vidt som den omtvistede invaliditet på 18%, hvis tjenstlige oprindelse er bevist, herved ikke anerkendes som en erhvervssygdom med henblik på en ydelse til sagsøgeren i henhold til vedtægtens artikel 73.

...«

Med hensyn til det andet anbringende udtalte Retten i den anfægtede dom:

»...

22. Retten skal først bemærke, at Kommissionen ved skrivelse af 11. juni 1985 meddelte sagsøgeren, at sagen om invalidepension i henhold til artikel 78 ikke ville blive fremmet. Det fremgår dernæst af afgørelsen af 15. juli 1988, som er genstand for denne

sag, at den blev truffet vedrørende en ansøgning i henhold til artikel 73. Kommissionen har derfor kun truffet afgørelse om sagsøgerens ansøgning i henhold til artikel 73, og har ikke taget spørgsmålet om en eventuel invalidepension efter artikel 78 op til fornyet overvejelse. Selv om den omhandlede afgørelse kunne fortolkes som — tillige — et stiltiende afslag på sagsøgerens ansøgning i henhold til artikel 78, ville dette afslag i mangel af nye omstændigheder i forhold til afgørelsen af 11. juni 1985 være en bekræftelse af denne afgørelse og derfor ikke indeholde et klagepunkt. Påstanden om annullation af afgørelsen af 15. juli 1988, som støttes på artikel 78, må derfor afvises, selv om der med afgørelsen antages at foreligge et stiltiende afslag på ansøgningen i henhold til artikel 78.

23. Retten skal endvidere bemærke, at afgørelsen af 11. juni 1985 ikke kan anfægtes, idet sagsøgeren ikke har anlagt sag inden for den i vedtægtens artikel 91, stk. 2, fastsatte frist. Sagsøgerens anbringende om, at han har forbeholdt sig sine rettigheder med hensyn til artikel 78, kan ikke tages til følge. De i vedtægtens artikel 90 og 91 fastsatte klage- og søgsmålsfrister er præceptive: De kan derfor ikke fraviges af parterne eller af Retten, da de har til formål at tilvejebringe retssikkerhed (dom af 12.12.1967, sag 4/67, Collignon mod Kommissionen, Sml. 1965-1968, s. 415; af 12.7.1984, sag 227/83, Moussis mod Kommissionen, Sml. s. 3133, og af 7.5.1986, sag 191/84, Barcella mod Kommissionen, Sml. s. 1541). Navnlig gør det ingen forskel, at sagsøgeren angiveligt, i det mindste implicit, har anfægtet henlæggelsen af hans ansøgning i henhold til artikel 78 ved sit annullationssøgsmål vedrørende den anden afgørelse om fjernelse fra tjenesten. Idet der ikke var fremkommet nye omstændigheder, og forudsat at han ikke fik medhold i sit søgsmål til prøvelse af afgørelsen om fjernelse fra tjenesten, kunne sagsøgeren alene anfægte Kommissionens afslag på hans ansøgning i henhold til artikel 78, hvorom han fik meddelelse ved skrivelse af 11. juni 1985, efter den fastsatte fremgangsmåde i vedtægtens artikel 90 og 91. Sagsøgeren indbragte faktisk en klage over afgørelsen af 11. juni 1985 ved skrivelse af 26. juni 1985 til generaldirektøren for personale og administration, hvori han i henhold til artikel 90 klart angav formålet med og begrundelsen for klagen. Men han har ikke inden for den fastsatte frist anlagt sag med påstand om annullation af afgørelsen. Det fremgår af sagen, at Kommissionen ikke besvarede klagen inden for fristen på fire måneder fra datoen for indgivelsen af klagen, og ved udløbet af denne frist, dvs. den 26. oktober 1985, forelå der således en stiltiende afvisning. Denne stiltiende afvisning kunne gøres til genstand for et søgsmål inden for en frist på tre måneder med tillæg af seks dage under hensyn til afstanden, idet sagsøgeren bor på Korsika. Da sagsøgeren ikke inden for denne frist har anlagt sag ved Domstolen med henblik på annullation af afgørelsen af 11. juni 1985 og af det stiltiende afslag på hans klage, er afgørelsen af 11. juni 1985 blevet endelig (jf. Domstolens dom af 15.1.1987, sag 152/85, Misset mod Rådet, Sml. s. 223).

24. Det følger i det hele af det anførte, at det andet anbringende, som støttes på artikel 78, skal afvises. Retten skal derfor ikke i dommen tage stilling til det realitetsspørgsmål, som er rejst i forbindelse med anbringendet.

...«

Med hensyn til erstatningspåstanden fastslog Retten i den anfægtede dom:

»...

29. De af sagsøgeren fremførte anbringender skal behandles hver for sig.

30. a) Med hensyn til fastsættelsen af den vedvarende invaliditet til 60% ved begyndelsen af behandlingen af invaliditetssagen, en invaliditetsgrad som ifølge lægeerklæringen kun var ansat foreløbigt, skal Retten bemærke, at sagsøgeren hverken har bevist, at den sagsøgte institution har undladt at opfylde sine forpligtelser i henhold til vedtægten, eller bevist den skade, han skulle være påført som følge af den fremgangsmåde ved sagsbehandlingen, som han bebrejder Kommissionen.

...

33. Retten skal bemærke, at Kommissionens udkast til afgørelse, som sagsøgeren fik meddelelse om i henhold til ordningens artikel 21, er i overensstemmelse med ordningen, idet det herved i tilslutning til professor De Buck's erklæring anerkendes, at der foreligger en erhvervsbetinget invaliditet på 30%, svarende til den ikke omtvistede del af den vedvarende invaliditet. Under henvisning hertil finder Retten herefter, at Kommissionen har opfyldt de forpligtelser, den ifølge vedtægten har over for sagsøgeren, og at denne i øvrigt ikke har ført bevis for det tab, han hævder at have lidt. Det første anbringende til støtte for erstatningspåstanden er herefter uden grundlag.

34. b) For så vidt angår påstanden om erstatning af det tab, sagsøgeren hævder at have lidt, fordi Kommissionen ikke anerkendte 18% af hans erhvervsbetingede invaliditet, skal Retten indledningsvis bemærke, at det af sagsøgeren påståede tab skyldes den omtvistede afgørelse. Retten finder, at annullationen af den forkerte afgørelse og den fastsættelse af graden for sagsøgerens erhvervsbetingede, vedvarende invaliditet, som Kommissionen vil foretage til opfyldelse af nærværende dom, vil give sagsøgeren den ret, der tilkommer ham. Sagsøgeren har nemlig ikke nærmere dokumenteret det tab, som han bl.a. påstår at have lidt som følge af en forværring af sit helbred og sin erhvervsmæssige situation. Han har hverken bevist eller tilbudt at bevise, at en sådan forværring er indtrådt efter, at den anfægtede afgørelse blev truffet, eller at der er årsagsforbindelse mellem det påståede tab og den nævnte afgørelse. Følgelig er det andet anbringende til støtte for erstatningspåstanden uden grundlag.

35. c) Det tredje anbringende, der støttes på, at sagsøgte ikke anvendte artikel 78, da den anfægtede afgørelse blev truffet, kan ikke tages i betragtning. Afgørelsen er nemlig allerede blevet prøvet i lyset af, om artikel 78 fandt anvendelse, og Retten har fastslået, at afgørelsen på dette punkt ikke er ulovlig. Det følger heraf, at Kommissionen ikke har begået en tjenstlig fejl, for så vidt angår den anfægtede afgørelse, og at der derfor ikke foreligger noget tab, der skal erstattes.

36. d) Med hensyn til kravet om erstatning under anbringende af, at Kommissionen begik en alvorlig fejl, for så vidt som den fremmede behandlingen af disciplinærsagen under sagsøgerens sygeorlov, skal Retten bemærke, at påstanden for så vidt ikke har samme genstand som de i klagen anførte indsigelser. Klagen var nemlig kun rettet mod den anfægtede afgørelse og mod behandlingen af invaliditetssagen. For så vidt som erstatningspåstanden støttes på anbringendet om en alvorlig fejl, idet disciplinærsagen blev fremmet, må den derfor afvises, eftersom den er nedlagt uden iagttagelse af reglerne om den forudgående administrative procedure i henhold til vedtægtens artikel 90, som finder tilsvarende anvendelse på tjenestemænds erstatningspåstande. Det anførte bekræftes af Domstolens praksis, idet Domstolen vedrørende påstande om erstatning har udtalt, at 'de for Domstolen nedlagte påstande i tjenestemandssager... kun [kan] have samme genstand som de i klagen anførte, og der kan kun fremsættes indsigelser, som hviler på samme grundlag som de i klagen anførte' (jf. dom af 20.5.1987, sag 242/85, Geist mod Kommissionen, Sml. s. 2181, præmis 9, og nævnte dom af 14.2.1989, sag 346/87, Bossi mod Kommissionen). Det følger heraf, at kravet om erstatning på grund af de omstændigheder, hvorunder disciplinærsagen blev gennemført, skal afvises.

...«

II — Appellens og kontraankens genstand og de nedlagte påstande

Ved appelskrift indleveret den 27. november 1990 til Domstolens Justitskontor har F. iværksat appel af Rettens ovennævnte dom med den begrundelse, at der med dommen foreligger en overtrædelse af fællesskabsretten.

Ved svarskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 30. januar 1991 har Kommissionen iværksat kontraanke af samme dom med den begrundelse, at der med dommen foreligger en overtrædelse af fællesskabsretten.

F. har nedlagt følgende påstande:

— Appelsagen antages til realitetsbehandling, og der gives appellanten medhold.

— Den af Retten i Første Instans afsagte dom af 26. september 1990 omgøres, for så vidt som anbringendet vedrørende vedtægtens artikel 78 herved afvises, og der ikke gives medhold i erstatningspåstanden.

— Følgelig admitteres anbringendet vedrørende vedtægtens artikel 78, og appellanten gives medhold på dette punkt, idet hans ret til invalidepension i henhold til vedtægtens artikel 78 anerkendes.

— Som erstatning for det lidte tab tilkendes der appellanten et beløb svarende til 24 måneders løn for en tjenestemand i lønklasse A5, løntrin 6, subsidiært et beløb fastsat efter Domstolens skøn.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Kommissionen frifindes for de af appellanten nedlagte påstande.

— Den appellerede dom annulleres i det omfang, Kommissionens afgørelse af 15. juli 1988 herved annulleres, for så vidt som den fastsætter den vedvarende invaliditetsgrad til 50%.

— Appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger, jf. procesreglementets artikel 122.

III — Sammenfatning af parternes anbringender og argumenter

1. *Den af F. iværksatte appel*

Til støtte for appellen har F. fremsat to anbringender.

Det første anbringende, som består af to dele, vedrører den del af den appellerede dom, hvorved Retten fastslog, at anbringendet vedrørende tilsidesættelse af vedtægtens artikel 78 hverken kunne admitteres eller tiltrædes. Det andet anbringende vedrører det forhold, at Retten frifandt Kommissionen for erstatningspåstanden.

Første anbringende

For så vidt angår den første del af det første anbringende har *appellanten* gjort gældende, at skrivelsen af 11. juni 1985 ikke udgjorde et afslag på hans ansøgning om invalidepension. Indholdet af skrivelsen er på ingen måde en afgørelse, men generaldirektørens fortolkning af en ny begivenhed, hvorefter ansøgningen var blevet genstandsløs. Appellantens skrivelse af 26. juni 1985 til generaldirektøren kunne derfor ikke betragtes som en klage efter vedtægtens artikel 90, men alene som en uddybende forklaring. At denne skrivelse forblev ubesvaret, kan således ikke udlægges som et stiltiende afslag på ansøgningen om invalidepension. Ifølge appellanten udgjorde skrivelsen af 15. juli 1988 det første klare afslag på hans ansøgning. Retten fastslog derfor fejlagtigt, at anbringendet vedrørende tilsidesættelse af vedtægtens artikel 78 ikke kunne antages til realitetsbehandling.

For så vidt angår den anden del af det første anbringende har appellanten fremhævet, at det fremgår klart af vedtægtens artikel 73, stk. 2, litra c), sidste punktum, at ydelser i tilfælde af erhvervssygdomme kan udbetales sammen med de i vedtægtens kapitel 3 nævnte pensioner. Appellanten har yderligere anført, at for så vidt som grundlaget for retten til ydelser i tilfælde af erhvervssygdom og grundlaget for retten til invalidepension er identiske, kan invalidepension i henhold til artikel 78 ikke nægtes samtidig med, at han tildeles ydelser i henhold til vedtægtens artikel 73.

Med hensyn til den første del af det første anbringende har *Kommissionen* først anført, at ifølge Domstolens faste praksis må retsakter, der giver udtryk for institutionens endelige vilje, anses for afgørelser. En retsakt, hvorved Kommissionen utvetydigt har fastsat en foranstaltning, hvis retsvirkninger påvirker de berørte personers interesser og er bindende for disse, er derfor en afgørelse. Afgørelsen af 11. juni 1985 er ubestrideligt en sådan retsakt, og følgelig kunne F.'s søgsmål til prøvelse af afgørelsen af 15. juli 1988 ikke antages til realitetsbehandling.

Subsidiært har Kommissionen anført, at appellantens skrivelse af 22. marts 1985 vedrørende ansøgningen om anvendelse af vedtægtens artikel 78 havde form af en ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 1. I det omfang skrivelsen af 11. juni 1985 ikke var en udtrykkelig afgørelse, var sagsøgerens søgsmål fire år senere således klart anlagt for sent.

Ifølge Kommissionen vedrørte afgørelsen af 15. juli 1988 udelukkende den i henhold til vedtægtens artikel 73 indgivne ansøgning og ikke ansøgningen om invalidepension. Diskussionen vedrørende sidstnævnte ansøgning blev således afsluttet for længe siden.

Kommissionen har herefter understreget, at den er enig med appellanten i, at skrivelsen af 26. juni 1985 ikke fremstod som en klage, men som en uddybende forklaring, og at skrivelsen kun vedrørte vedtægtens artikel 73. Ifølge Kommissionen ønskede appellanten med denne skrivelse at opnå, at proceduren efter artikel 73 blev behørigt anvendt og gennemført. Retten skønnede således fejlagtigt, at skrivelsen måtte anses for en klage.

Kommissionen er imidlertid af den opfattelse, at denne betragtning ikke bør føre til, at den appellerede dom omgøres, da det er ubestridt, at appellanten ikke indbragte en klage over afgørelsen af 11. juni 1985, og at sagen derfor under alle omstændigheder måtte afvises.

Med hensyn til den anden del af det første anbringende vedrørende spørgsmålet, om ansøgningen om invalidepension burde være imødekommet, har Kommissionen gjort gældende, at en sådan pension kun kan udbetales til en tjenestemand, der er ramt af vedvarende invaliditet, som anses for fuldstændig, således at han er afskåret fra at udføre de opgaver, der svarer til en stilling inden for hans stillingsgruppe. Appellanten kan ikke hævde, at det er hans invaliditet, der hindrer ham i at udføre sine opgaver, da det alene skyldes hans fjernelse fra tjenesten. En af de væsentlige betingelser for at anvende vedtægtens artikel 78 er derfor ikke opfyldt.

Andet anbringende

Appellanten har anført, at Retten fejlagtigt har skønnet, at opfyldelsen af dommen, hvorved Kommissionens afgørelse af 15. juli 1988 annulleredes, for så vidt som den fastsatte den varige invaliditetsgrad til 50%, ville give ham den ret, der tilkom ham. Appellanten har tilføjet, at Retten således afviste at tage det reelle tab, han havde lidt, i betragtning.

Appellanten har her gjort gældende, at han ubestrideligt har lidt et betydeligt tab. Den anfægtede afgørelse af 15. juli 1988 og den langtrukne procedure, som gik forud herfor, bidrog til den forværring af hans helbredstilstand, som er fastslået i Lægeudvalgets erklæring og i speciallægernes erklæring, og formindskede hans muligheder for at genindtræde i tjenesten. Som følge af, at afgørelsen af 15. juli 1988 var uretfærdig og ubegrundet, måtte han afholde retsomkostninger og sætte hele sin energi ind på den sag, han havde været nødt til at anlægge ved Retten. Appellanten har yderligere anført, at han ikke ved Rettens dom har opnået erstatning for den ikke-økonomiske, fysiske og økonomiske skade, som afgørelsen af 15. juli 1988 påførte ham. Annullationen af afgørelsen er blot en rimelig anerkendelse af en legitim ret, uden at han dog herved har fået godtgørelse for de ubehageligheder, han måtte tåle for at nå dette mål.

Kommissionen har anført, at den eneste »mangel«, som appellanten har påberåbt sig, er, at den fastsatte invaliditetsgraden til 50% og ikke til 68%. Kommissionen benægter, at der skulle foreligge nogen fejl eller mangel, der kan udløse et erstatningskrav. Yderligere har appellanten ikke godtgjort, at der er årsagsforbindelse mellem det påståede lidte tab og Kommissionens afgørelse af 15. juli 1988. Alene de ekstra retsomkostninger kan gøres til genstand for et erstatningskrav. Imidlertid har Kommissionen i henhold til Rettens dom båret disse omkostninger.

Subsidiært har Kommissionen anført, at annullationen af den retsstridige afgørelse og Kommissionens fastsættelse af en ny invaliditetsgrad for appellantens vedvarende, erhvervsbetingede invaliditet til opfyldelse af dommen, som skønnet af Retten, har gjort det muligt at give appellanten den ret, der tilkommer ham. Appellanten har ikke godtgjort, at han har lidt skade ud over den, som den af Retten annullerede afgørelse har påført ham. Med hensyn til erstatningsbeløbet, som appellanten har anslået til 24 måneders løn for en tjenestemand i lønklasse A5, løntrin 6, har Kommissionen fremhævet, at appellanten ikke har modereret sine krav i denne henseende, selv om appellen støttes på et mere snævert grundlag end hans søgsmål for Retten.

2. *Kommissionens kontraanke*

Kommissionen har i svarskriftet også nedlagt påstand om ophævelse af Rettens dom i det omfang, Kommissionens afgørelse af 15. juli 1988 annulleredes, for så vidt som den fastsatte den vedvarende invaliditetsgrad til 50%.

Til støtte for kontraanken har *Kommissionen* gjort gældende, at Lægeudvalget overskred sine beføjelser ved at fastslå, at den erstatning, appellanten havde fået tildelt for 18% invaliditet, ikke skulle lades ude af betragtning. Kommissionen har fremhævet, at Lægeudvalgets kompetence ifølge Domstolens praksis er begrænset til at foretage lægelige vurderinger. Lægeudvalget kan således under ingen omstændigheder foretage en retlig kvalifikation (jf. dom af 21.1.1987, sag 76/84, Rienzi, Sml. s. 315). Ifølge Kommissionen fremgår det ligeledes af Domstolens praksis, at Lægeudvalget kun har kompetence til at fastslå, hvad der er årsag til uarbejdsdygtigheden, og hvorvidt en sagsøgers patologiske tilstand har en tilstrækkelig direkte sammenhæng med en speciel og typisk risiko, der følger af de opgaver, som vedkommende har udført. Det er

imidlertid kun administrationen, der kan bedømme, hvilke retlige konsekvenser der skal drages af de resultater, lægerne er nået til, og navnlig under Domstolens kontrol tage stilling til, om invaliditeten skyldes en adfærd, der strider mod tjenestemandens pligter i henhold til vedtægten (jf. bl.a. ovennævnte dom af 21.1.1987, Rienzi, samt dom af 12.1.1983, sag 257/81, K. mod Rådet, Sml. s. 1, og af 26.1.1984, sag 189/82, Seiler, Sml. s. 229).

Ifølge Kommissionen har appellanten ikke bestridt, at hændelsen den 6. oktober 1982 havde givet anledning til, at der indledtes og gennemførtes en disciplinærsag, der førte til, at han fjernedes fra tjenesten. Kommissionen har anført, at spørgsmålet om, hvorvidt denne hændelse udgør en risiko efter vedtægtens artikel 73, eller om der derimod er tale om en risiko i forbindelse med appellantens tilsidesættelse af sine forpligtelser i henhold til vedtægten, under disse omstændigheder er af retlig karakter. Det tilkommer derfor ansættelsesmyndigheden at besvare dette spørgsmål. Kommissionen har tilføjet, at når sygdommen ikke står i forbindelse med udøvelsen af den erhvervsmæssige beskæftigelse, men med ricisi, der skyldes en adfærd, som er i modstrid med de forpligtelser, der påhviler tjenestemænd i henhold til vedtægten, er ansættelsesmyndigheden forpligtet til at træffe den afgørelse, at den pågældende tjenestemands sygdom ikke er en erhvervssygdom (jf. ovennævnte dom af 21.1.1987, Rienzi, præmis 20, 21 og 22).

Endelig har Kommissionen anført, at Lægeudvalget i virkeligheden har anfægtet de konklusioner, som ansættelsesmyndigheden nåede til i sin afgørelse om at fjerne appellanten fra tjenesten, nemlig at appellanten betragtedes som ansvarlig for sine handlinger, hvilket i øvrigt ikke er bestridt.

Intervenienten i sagen for Retten, forsikringsselskabet Royale belge, har tilsluttet sig Kommissionens opfattelse for så vidt angår den del af svarskriftet, hvori der nedlægges påstand om delvis ophævelse af Rettens dom. Selskabet har gjort gældende, dels at Retten har støttet sin bedømmelse på uddrag af Lægeudvalgets erklæring, som ikke nøjagtigt afspejlede begrundelsen for udvalgets konklusioner, dels at Retten fortolkede erklæringen på en måde, der er uforenelig med selve ordlyden af erklæringen. Ligesom Kommissionen er selskabet af den opfattelse, at Lægeudvalget var kompetent til at fastslå, at appellantens vedvarende, erhvervsbetingede invaliditet på 18% som følge af forværringen af den allerede eksisterende sygdom skyldtes begivenhederne den 6. oktober 1982, men at udvalgets kompetence begrænsede sig hertil. Det tilkom derfor ikke Lægeudvalget at afgøre — således som det skete i erklæringen — om det var »rimeligt«, at der blev ydet erstatning for forværringen på grundlag af vedtægtens artikel 73. Alene administrationen kunne afgøre, om disse begivenheder svarede til en særlig risiko i forbindelse med appellantens udførelse af sine sædvanlige opgaver, eller om der derimod var tale om en adfærd i strid med appellantens forpligtelser i henhold til vedtægten. Ifølge intervenienten drog Lægeudvalget i det foreliggende tilfælde retlige konklusioner af rent lægelige konstateringer. Alene administrationen har kompetence til at drage sådanne konklusioner.

P. J. G. Kapteyn

Refererende dommer